

Hajdúhadház

**HAJDÚHADHÁZ GAZDASÁGI PROGRAM
ÉS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
AKCIÓTERV
2007-2013**

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	4.
II.	Helyzetelemzés	10.
	Demográfiai helyzet	10.
	Oktatási helyzet	13.
	Szociális helyzet	15.
	Civil szervezetek	17.
	Munkanélküliség helyzete	18.
	Gazdasági helyzet	23.
	Turizmus helyzete	27.
	Közlekedés helyzete	29.
	Közművek helyzete	29.
	Környezet- és természetvédelem helyzete	36.
III.	SWOT – analízis	37.
IV.	Gazdasági Program	39.
	Hajdúhadház gazdasági helye és szerepe	39.
	Gazdasági program meghatározása, időtávja	39.
	Gazdasági Program helye a település dokumentumai között	40.
	Tervezés háttere	41.
	Fenntartható fejlődés	43.
	Tervezés szükségessége	44.
	Új irányok a településtervezésben	46.
	Tervezési módszer, metodika	47.
	Az önkormányzat bevételeinek várható alakulása, Forráskoordináció	49.
	Hajdúhadház Város Önkormányzat vagyoni helyzete	50.
	A gazdasági program anyagi forrásainak megteremtése	53.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

V.	Településfejlesztési politika célkitűzései.....	55.
VI.	Az adópolitika célkitűzései	58.
VII.	Befektetéstámogatási politika célkitűzései	61.
VIII.	Településüzemeltetési politika célkitűzései	61.
IX.	Pályázati lehetőségek bemutatása az operatív programok tekintetében	62.
X.	Hajdúhadház településfejlesztési prioritásai	65.
XI.	Gazdaságfejlesztés	68.
	Környezetvédelmi fejlesztések.....	68.
	Minőségi életkörülmények megteremtése.....	69.
	Intézményi infrastruktúra fejlesztése	78.
XII.	Fejlesztési tervekhez hozzárendelt pályázati lehetőségek.....	99.
XIII.	Hajdúhadház fejlesztési elképzeléseinek ütemezése 2007-2013-ig.....	125.
XIV.	Összefoglalás.....	127.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

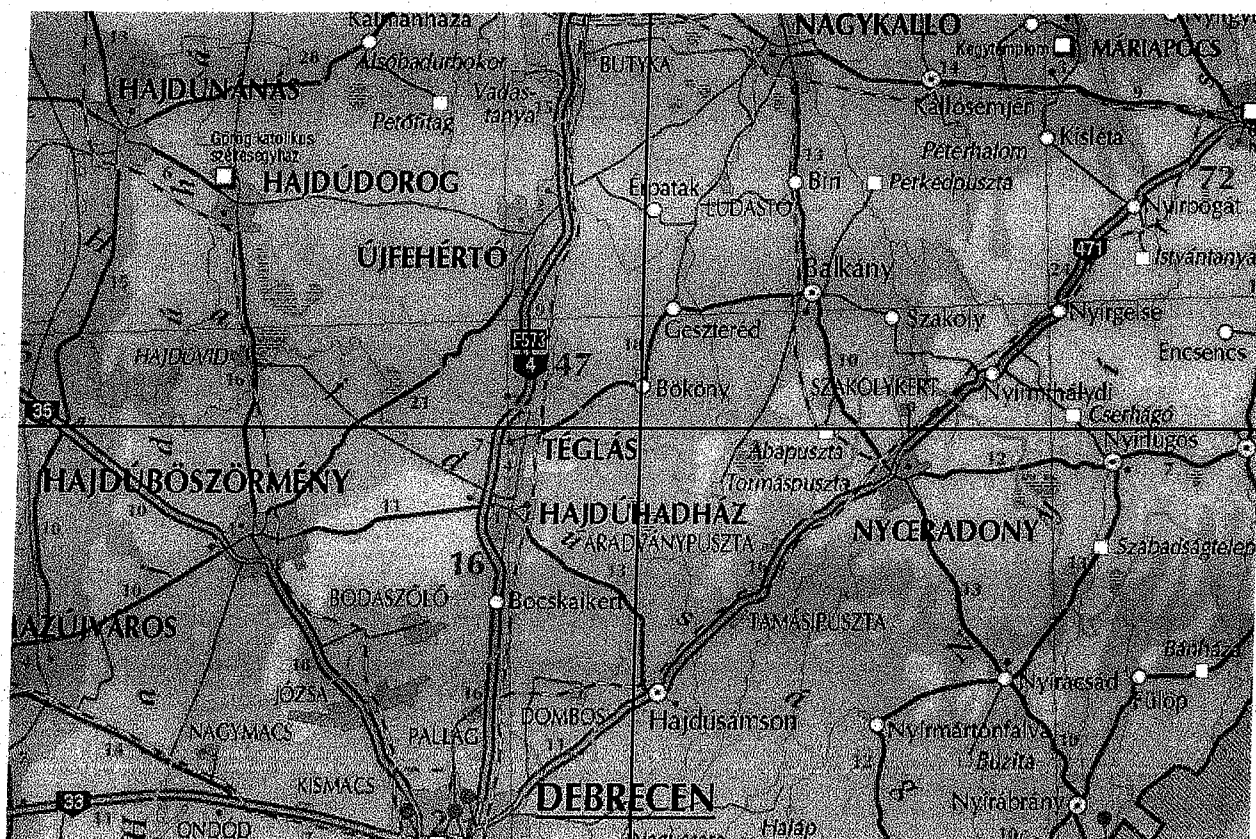

I. Bevezetés

A település általános bemutatása:

Hajdúhadház Debrecentől észak-keletre, 18km távolságra található, a 4-es számú főközlekedési út és a Budapest-Záhony vasútvonal mentén Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye határán. A várost Téglás, Hajdúsámson, Bocskai kert, Debrecen, Hajdúböszörmény települések határolják.

Közigazgatási területének nagysága: 8882 ha.

Forrás: Térképcentrum

Hajdúhadház már az újkőkor időszakában is lakott volt. A város neve nagyon sok formában fellelhető. Hadház 1872-ig volt szabad hajdúváros. 1876-ban Hajdúhadház már rendezett tanácsú város, ekkor lett Hajdú vármegye része. 1891-ben elveszítette városi rangját, nagyközség lett, 1924 és 1936 között ismét város, majd ismét község. 1984-ben egyesítették Téglással, és 1989-ben a húszeszes lakosságú település városi rangot kapott. 1991-ben Téglás különvált tőle. Hajdúhadház megtartotta városi rangját. 1993-ban Hajdúhadház Bocskai kertje része a magyarországi cigány lakosság és az elmaradott infrastruktúra miatt a leválás mellett döntött.

Lakosságszáma jelenleg 13.442 fő.

Hajdú-Bihar megye kistérségei és településstruktúrája:

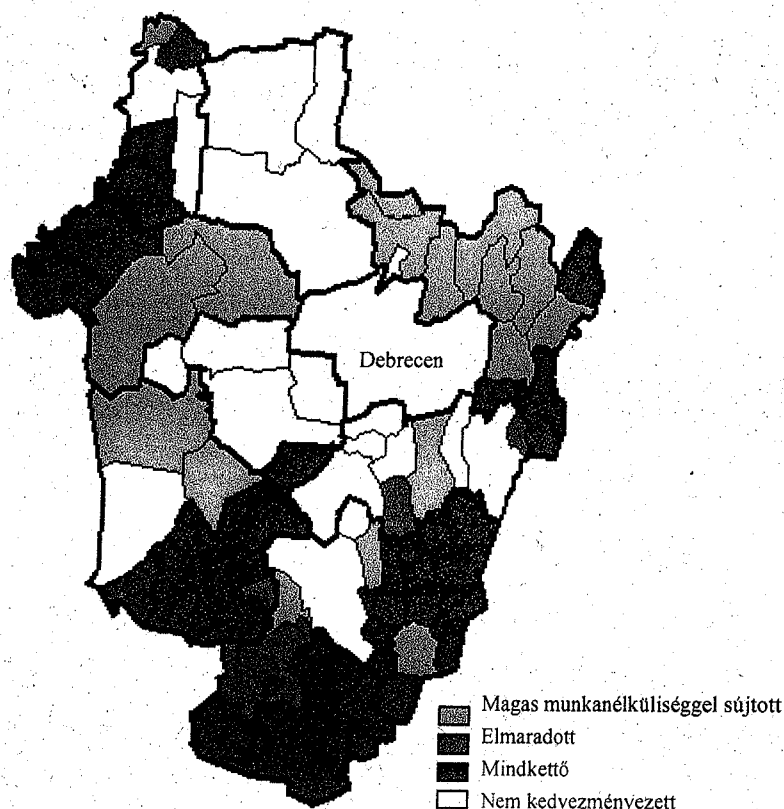
Hajdú-Bihar megyében 82 település található, ebből 21 város, 61 község. A városi népesség aránya 77,6 %, a legmagasabb az országban (az országos átlag Budapest nélkül 65%). Ez az arány azonban nem jelenti az urbanizáció magasabb szintjét. Debrecennek és a megye középső területén található nagy népességszámú településeknek köszönhető.

1991-1993 között a KSH kialakított egy centrum-periféria alapon nyugvó kistérségi területi beosztást (168 db). Ez a kistérségi rendszer 1994-ben lépett életbe. Hajdú-Bihar megyében 9 NUTS4 szintű kistérség került kialakításra.

A kistérség egy olyan területi egység, amelynek a településkör történelmi, kulturális, társadalmi, természeti, gazdasági adottságainak, néprajzi értékeinek homogenitása egy nagyobb területi egységen belül a legnagyobb.

Hajdú-Bihar megye 82 települése közül 63 kedvezményezett térségnek minősül, köztük 11 város, így a besorolás alapján a megye 2006. év eleji lakónépességének egyharmada él elmaradott és/vagy magas munkanélküliséggel sújtott településen. A kedvezményezett települések átlagos lakónépessége 2857 fő.

A megye kedvezményezett települései, 2007

Forrás: internet

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzéke alapján a megye 46 települése tekinthető társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradottnak (átlagos lakónépességük 1665 fő), ami jóval meghaladja az országos, egyharmados arányt. A számítások elsődleges célja a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott települések besorolása volt. A komplex mutató segítségével ugyanakkor lehetőség nyílik az egyes települések fejlettségének összehasonlítására is. Hajdú-Bihar megyében legmagasabb mutatóval a megyeszékhely rendelkezik, közvetlenül mögötte pedig Debrecen-közei községek és a megye fejlettebb városai találhatók. A rangsor alsó régióiban a Berettyóújfalui kistérség falvai vannak túlsúlyban.

A magas munkanélküliséggel sújtott települések csoportjába azok a települések kerültek, ahol a munkanélküliségi arány számított mutatója meghaladta az országos átlag (6,4%) 1,75-szorosát (11,2%). Az alkalmazott elv megegyezik a korábbi lehatárolásban érvényesítettel és a számítások alapján 1136 település, köztük 47 város tartozik ebbe a körbe. Az érintett települések lakónépessége 1339 ezer fő.

Összességében az elmaradott és/vagy magas munkanélküliséggel sújtott települések száma 1446 (ebből 50 város), 2006. év eleji lakónépességük 1650 ezer fő volt. Mindkét kritérium alapján hátrányos helyzetű 740 település, körükben 9 város. E csoport a kedvezményezett települések számának 51 %-át, lakónépességük 35-36 %-át jelenti.

Többlettámogatásra jogosult a települések jelentős többsége a Berettyóújfalui, a Püspökladányi és a Hajdúhadházi kistérségben. A Hajdúhadházi kistérségben főleg a munkanélküliség, a gazdasági fejletlenség és az elmaradott infrastruktúra szolgáltatott rá okot. Bocskaiért az előnyösebb elhelyezkedésének köszönhetően van kedvezőbb helyzetben.

240/2006. (XI.30.) Kormány rendelet alapján:

Kistérség	Települések		
	Kedvezményezett		Nem kedvezményezett
	Társadalmi-gazdasági és infrastrukturális	Magas munkanélküliséggel sújtott	Mindkettő

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

	szempontból elmaradott			
Hajdúhadház		Hajdúhadház Hajdúsámson Nyírábrány Nyíracsad Nyíradony Nyírmártonfalva Téglás Vámspércs	Fülöp Újléta	Bocskai kert

Forrás: KSH

A 9 kistérség közül 8 (kivétel a Debreceni) a területfejlesztés szempontjából kedvezményezett, amelyek közül 5 (Balmazújvárosi, Berettyóújfalui, Polgári, Püspökladányi, Hajdúhadházi) a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé tartozik. Valamennyi kistérségben működik többcélú kistérségi társulás.

A Hajdúhadházi kistérséget 2004-ben alakították ki. A kistérséghez tartozik 11 település: Bocskai kert, Fülöp, Hajdúhadház, Hajdúsámson, Nyíracsad, Nyírábrány, Nyírmártonfalva, Téglás, Újléta, Nyíradony, Vámspércs.

A Hajdúhadházi Többcélú Kistérségi Társulás 2005. október 14-én alakult meg. A Társulás a feladatok nagy részét mikrotérségi szintre határozta meg, így a kistérséget 3 mikrotérségre osztotta fel a feladatellátás hatékonysága érdekében. A 3 mikrotérség a Hajdúhadházi, Nyíradonyi, és a Vámspércsi. A Hajdúhadházi mikrotérséghez tartozik Hajdúhadház, Bocskai kert, Téglás, Hajdúsámson (jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban).

Hajdúhadház a Hajdúhadházi Kistérség és a Hajdúhadházi Többcélú Kistérségi Társulás székhelytelepülése.

A Többcélú Kistérségi Társulást a Kistérség tagtelepülései a kistérséghez tartozó települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszere szervezeti keretének biztosítására, - a térségi közszolgáltatások biztosítására, szervezésére, összehangolására, fejlesztésére, az egyes települések önkormányzatainak teljesítőképességét meghaladó önkormányzati feladathatáskör, valamint a közszolgáltatási rendszer közös, illetve térségi rendszerének kialakítására, szervezésére, összehangolására, működtetésére, fejlesztésére,

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- a térségben a közösen felvállalt feladatellátás intézményrendszerének integrálására, feladatellátásának összehangolására, fejlesztésére,
- a feladatellátás feltétel- és forrásrendszerének koordinálására, fejlesztésére, a kistérség területének összehangolt fejlesztésére,
- a közigazgatási feladat – és hatáskörök ellátására,
- a közösségi szolgáltatások térségi szinten történő kiegyenlített, magas színvonalú és minőségi ellátása érdekében hozták létre.

A Társulás felvállalt feladatai a következők: (2006. január 1-től látja el kistérségi szinten)

- ✓ Köznevelési feladatok
 - Pedagógiai szakmai szolgáltatás
 - Pedagógiai szakszolgálati tevékenység
 - Logopédiai ellátás
 - Gyógytestnevelés
 - Továbbtanulási, pályaválasztási tanácsadás
- ✓ Szociális feladatok
 - Támogató szolgálat
 - Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
 - Községi ellátás
 - Pszichiátriai közösségi ellátás
 - Szenvedélybetegek közösségi ellátása
 - Utcai szociális munka
- ✓ Területfejlesztési, településfejlesztési, rendezési feladatok
 - Területfejlesztési koncepció, program, rendezési feladatok
 - Területfejlesztési koncepció és területrendezési tervek egyeztetése
 - Önkormányzatokat, vállalkozásokat, civil szervezeteket érintő fejlesztésekre kiterjedő koncepció, program készítése, projekt előkészítése
- ✓ Belső ellenőrzés
- ✓ Közművelődési, közgyűjteményi tevékenység

A Társulás a kistérség területi tagoltsága miatt a felvállalt feladatok többségét mikrotérségi szinten látja el. A felvállalt köznevelési és szociális feladatokat a Hajdúhadházi

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

Mikrotérsgben a hajdúhadházi Dr. Földi János Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, illetve a Hajdúhadház Város Önkormányzat Szociális Gondozási Központ látja el.

Önkéntes kistérségi társulások a kistérség területén:

- ❖ Dél-Nyírség Határmenti Önkormányzatok Terület- És Településfejlesztési Társulása
- ❖ Dél-Nyírség Ligetalja Térségi Önkormányzatok Egyesülete
- ❖ Észak-Hajdúsági Településszövetség És Térségfejlesztési Társulás
- ❖ Hajdúvárosok Szövetsége
- ❖ Debreceni Agglomeráció Területfejlesztési Társulása

II. Helyzetelemzés

❖ Demográfiai helyzet

Az ország lakosságának mintegy 5,4%-a, megközelítőleg 550 ezer ember él Hajdú-Bihar megyében. Lakónépessége az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat. A megyében található kistérségek közül a Hajdúhadházi kistérségben és a Derecske-Létavértesi kistérségben tapasztalható a lakónépesség növekedése. A többi kistérségben stagnálás, vagy lassú fogyás figyelhető meg.

A megye népsűrűsége 88 fő/km². Az országos érték 109 fő/km². Debrecenben található a legmagasabb érték, itt 443 fő/km², a Polgári kistérségben pedig a legalacsonyabb, itt csak 39 fő/km². A megye kistérségei alapvetően vidéki térségnek minősülnek, mivel népsűrűségi értékük 120 fő/km² alatti.

A természetes szaporodást illetően Hajdú-Bihar megyében a Hajdúhadházi kistérség mondhatja el magáról, hogy pozitív értékekkel rendelkezik. Az országos értékekhez viszonyítva Hajdú-Bihar megye nem áll rossz helyen. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye után a második az országban.

Az elvándorlási adatok alapján elmondható, hogy a Hajdúhadházi kistérség mellett a Hajdúszoboszlói, a Polgári, a Derecske-Létavértesi kistérség rendelkezik pozitív mutatókkal. Összességében a megye elvándorlási adatairól elmondható, hogy a megyéből egyre többen költöznek el, mint ahányan beköltöznek.

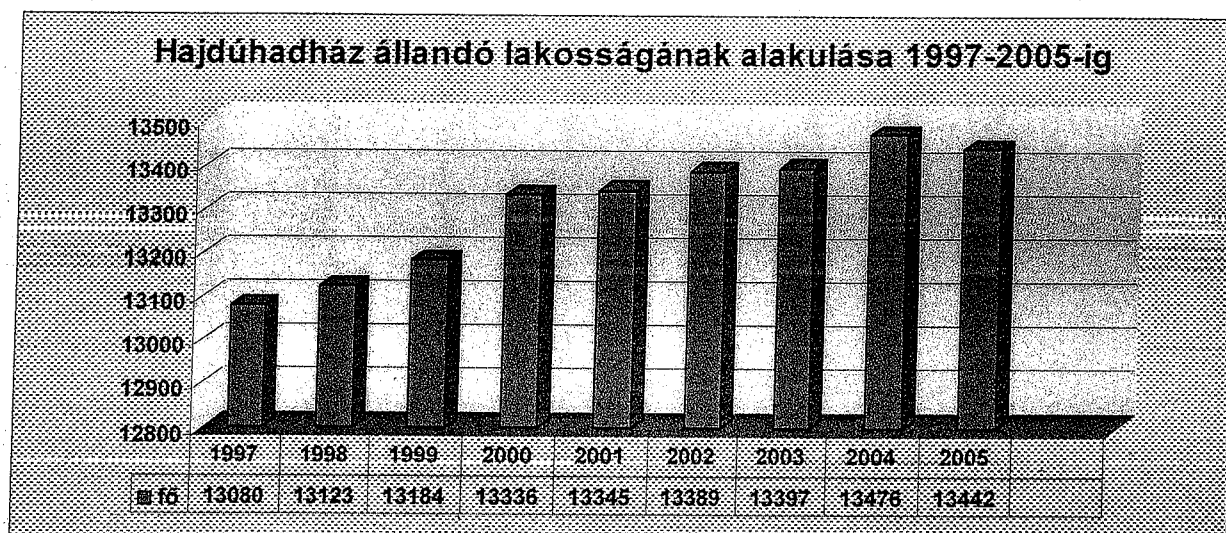
A Hajdúhadházi kistérség lakónépessége 2006. évi adatok alapján 61.750 fő. A kistérség lakosságának növekedése nem csak a természetes szaporodás kedvező alakulásának köszönhető, hanem a térségbe való bevándorlásnak is. A kistérség legnépesebb települése Hajdúhadház.

A kor szerinti megoszlás alapján kedvezőtlenebb a mutató a kistérségben, mivel a 15-60 éves korosztály aránya 57%, szemben a fiatalok arányával, ami viszont csak 20%. Ezekből az adatokból egyértelműen kitűnik, hogy az előregedés veszélye fenyegeti a térséget.

Hajdúhadház népessége a KSH adatai alapján 1997-től fokozatosan növekedett:

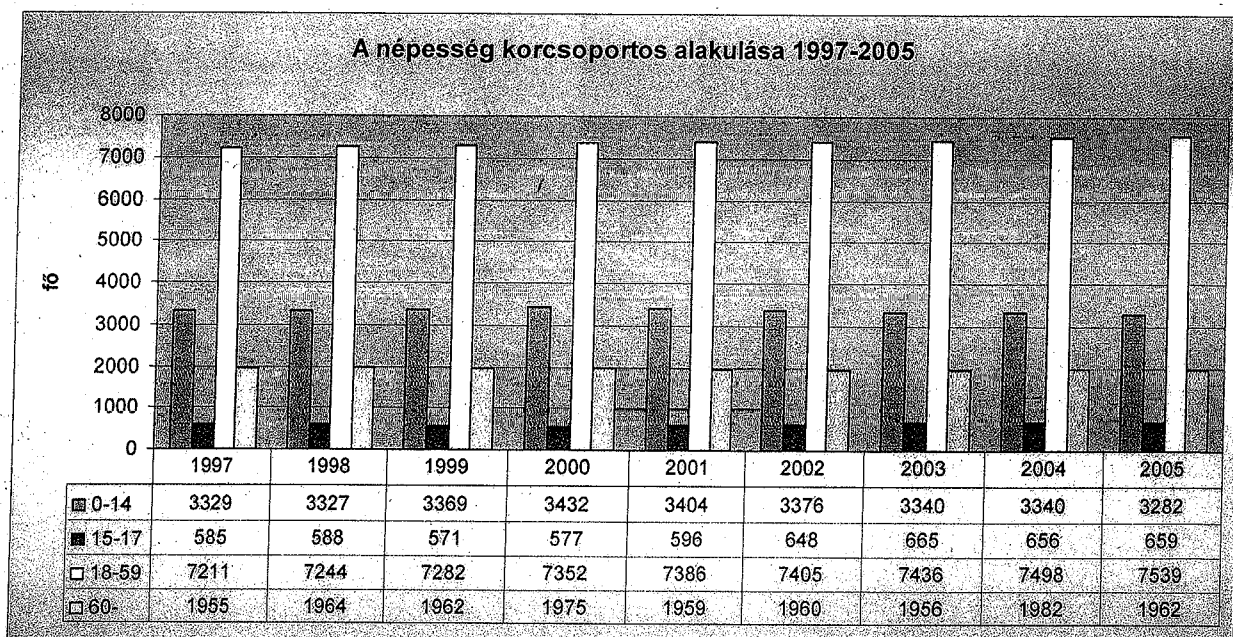
Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A 2007. január 1-ei adatok alapján a lakosság 13.442 fő.

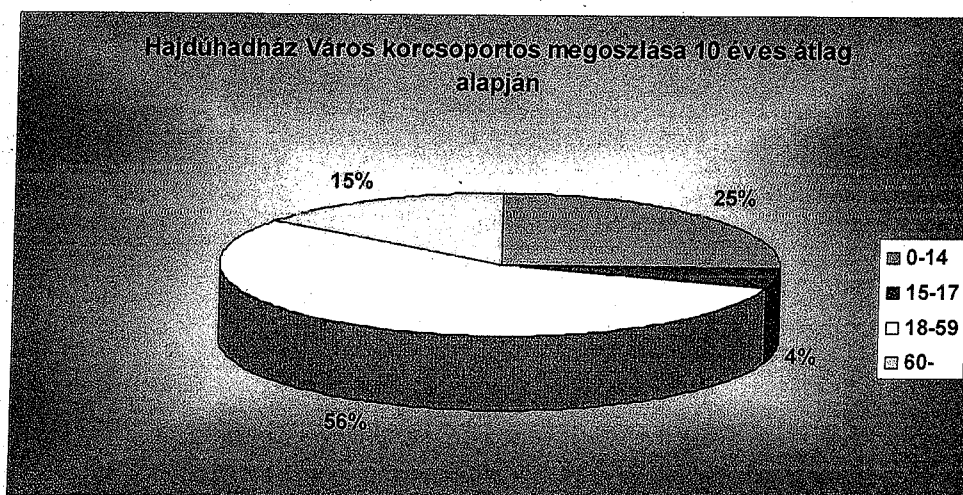
A népesség típusát tekintve 6634 fő férfi, és 6808 fő nő. Kiugróan magas az inaktív lakosság száma, mely megközelítőleg 5500 fő. Ez kb. 41%-a a lakoságnak.

Hajdúhadház korösszetétele a következők szerint alakult a 2006. évben: fiatalok száma: 3.941 fő, ami a lakosság 29,3%-a, az aktív korúak száma: 7858 fő, ami 58,4%-nak felel meg, és az idős korúak száma: 1643 fő, ami 12,2%-os arányt jelent.

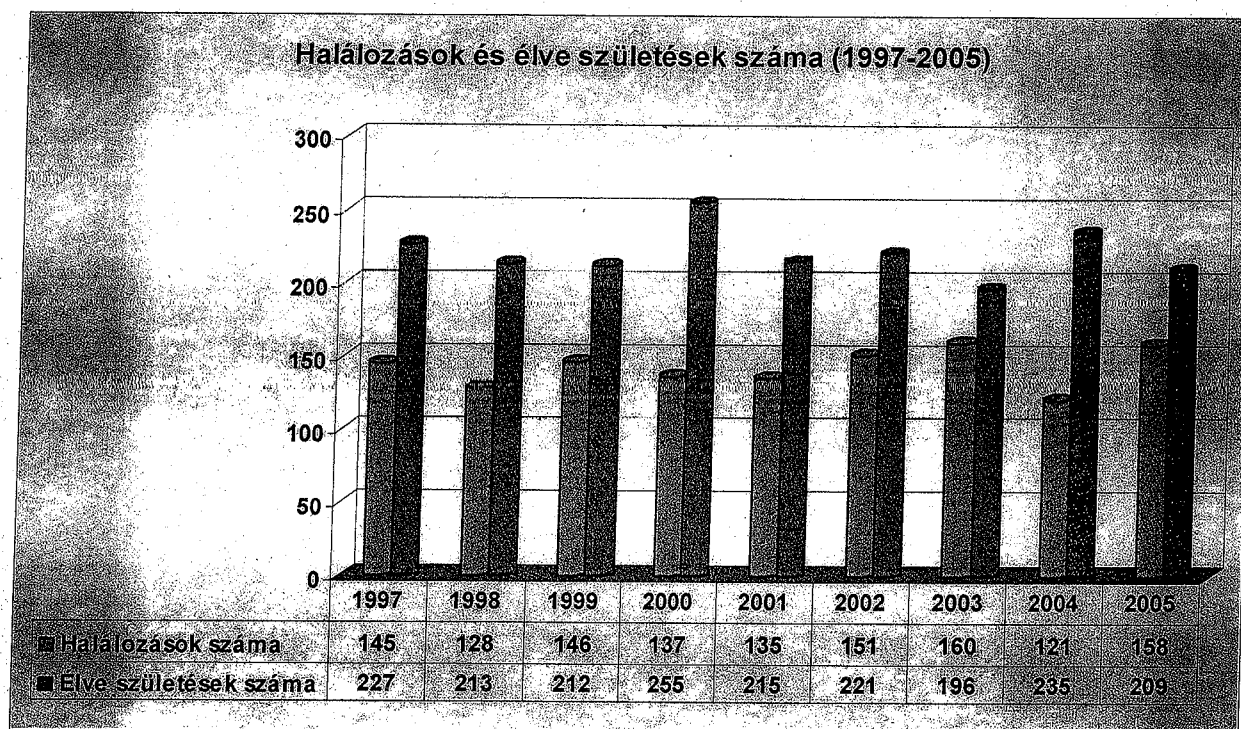
Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A fiatal képzett lakosság elvándorlása felgyorsult az utóbbi években, mely részben köszönhető a munkahelyhiánynak, illetve az alacsony béreknek.

Mivel az idős korúak száma az elmúlt 10 évben kisebb, mint a fiatakorúak száma, illetve az élve születések száma 35 %-kal meghaladják a halálozások számát, nyilvánvaló, hogy a település lakossága fokozatosan gyarapodik.

A roma, illetve hátrányos helyzetű lakosok száma azonban kimagasló a településen.

❖ **Oktatási helyzet**

Hajdú-Bihar megye oktatásügyi helyzetéből kitűnik, hogy a központi pozícióban Debrecen helyezkedik el, de kiemelkedő szerepe van Hajdúböszörménynek és Berettyóújfalunak is. Óvodai és általános iskolai ellátás szinte minden településen megoldott, bár egyes települések a csökkenő gyermeklétszám miatt problémákkal küzdenek. Hajdúhadház oktatási, nevelési intézményeiben növekszik a gyermeklétszám, de többségük hátrányos helyzetű, emiatt helyzetük kedvezőtlen. A hátrányos helyzetű családból kikerülő gyermekek nevelése, oktatása plusz feladatokat jelent az önkormányzat számára (pl. óvodák, iskolák bővítése,...). Az intézmények kihasználtsága szinte mindegyik oktatási, nevelési intézménynél 100%-os, illetve még ennél is magasabb.

Etnikai kisebbségi óvodai nevelést 29 települési önkormányzat lát el. Ezen kívül román nemzeti kisebbségi óvodai nevelés négy településen található. A megye 38 gimnáziummal és 51 szakképző intézménnyel rendelkezik. A középiskolai tanulók kétharmada debreceni intézményben folytatja tanulmányait. Egyre több intézmény foglalkozik emelt szintű informatikai és idegen nyelv oktatással, illetve egyéb szakokra is sok intézményben lehet már specializálódni. Valamennyi szakmacsoport elérhető a megye szakközépiskolaiban.

Az Észak-Alföldi régió felsőoktatási struktúrájának hátránya volt a korábbi időszakban a túldimenzionált pedagógus-, agrár-, egészségügyi szakirányú képzés, ami mára kibővült gazdasági-, jogi képzéssel, és egyre nagyobb szerepet kapott az informatikai felsőoktatás is, mely egy kitörő pontja lehet a régiónak.

Felsőfokú oktatásra a megyében két helyen nyílik lehetőség: Debrecenben és Hajdúböszörményben. A Debreceni Egyetem az ország legnagyobb hallgatói létszámával rendelkezik, és a legszélesebb képzési lehetőségeket biztosítja.

A megye lakosságának iskolai végzettség szerinti megoszlása folyamatosan javuló tendenciát mutat, de még így sem éri el az országos átlagot. A megyeszékhelyen és a városokban magasabb az iskolai végzettség, mint a községekben. Az egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők száma meghaladja a régiós átlagot, azonban az országosat nem éri el. Ez részben köszönhető, hogy a fiatal diplomás szakemberek elvándorolnak a kedvező munkalehetőségek hiánya miatt.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

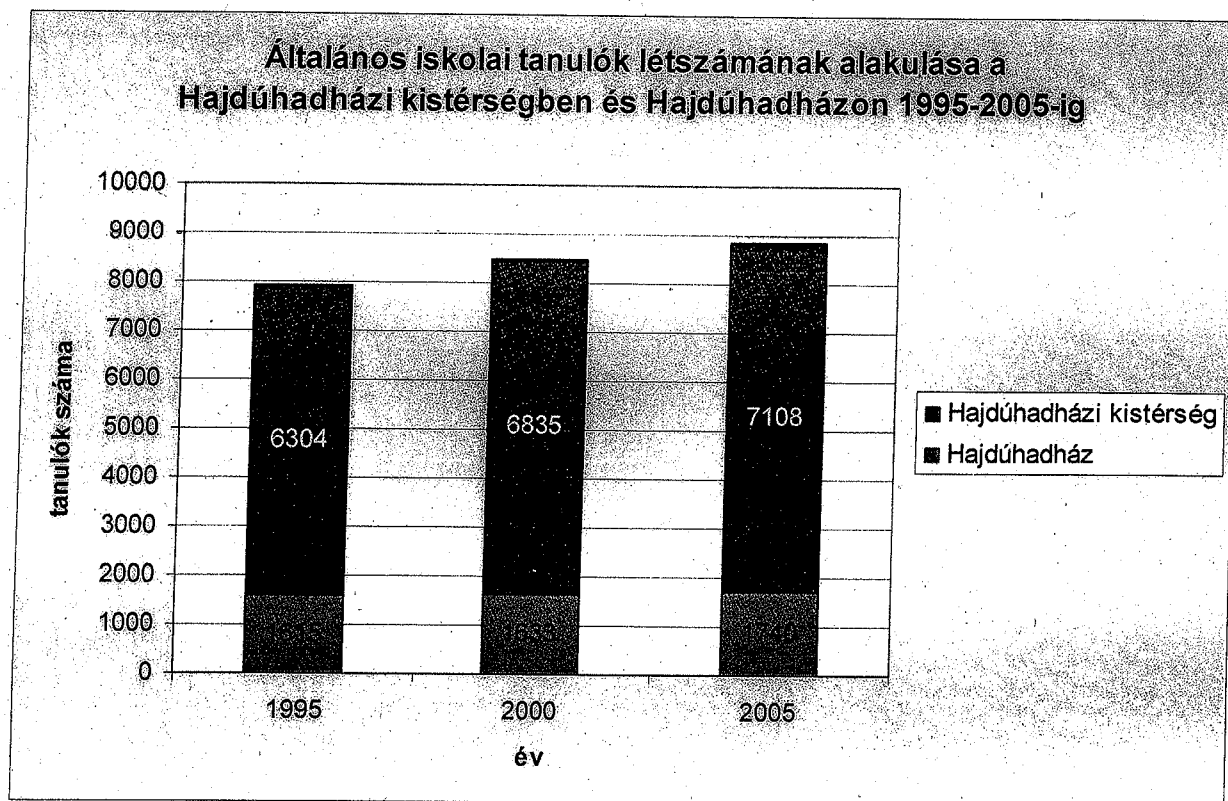
A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény alapján a közoktatás fogalma alá tartozik az óvodai -, iskolai nevelés és oktatás, valamint a kollégiumi nevelés, melynek működtetéséről az államnak kell gondoskodnia. A közoktatási intézményeket a kistérségben a települések önkormányzatai tartják fent, egyéb intézményfenntartó nincs a kistérségben. A Hajdúhadházi kistérségben minden településen működik legalább egy óvoda és egy általános iskola.

Hajdúhadház Város Önkormányzata tartja fent a következő nevelési, oktatási intézményeket: Három Szirom Óvoda, Aranykapu Óvoda, Szivárvány Óvoda, Bocskai István Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola, Dr. Földi János Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény. Ezen kívül a városban található a Szilágyi Dániel Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola is, melynek fenntartója szintén az önkormányzat.

A Hajdúhadházi kistérségben található 14 óvodában 2258 férőhely biztosított a gyermekek számára. Hajdúhadház három óvodával rendelkezik. Összesen 599 gyermek ellátása megoldott, mely a kistérségen belül 25,5%-ot jelent. A magas arány ellenére a növekvő gyermeklétszám miatt szükséges a további bővítés, fejlesztés.

A kistérségi általános iskolában tanulók számának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy a tanulók létszáma 1995-2000 között 8,4%-kal, majd 2000-2005 között pedig 3,9%-kal növekedett. Számokban megadva: 1995-ben 6304 fő, 2000-ben 6835 fő, 2005-ben pedig 7108 fő vett részt általános iskolai oktatásban.

A hajdúhadházi általános iskolában tanulók számának alakulása 1995-ben 1615 fő, 2000-ben 1633 fő, 2005-ben 1740 fő. A tanulók száma emelkedő tendenciát mutat, 1,2 %-os, majd 6,5 %-os növekedés tapasztalható.

❖ Szociális helyzet

A hátrányos helyzetben lévő emberek számára az önkormányzatok szociális támogatást nyújthatnak. Sok esetben tapasztalható, hogy ezeknek az embereknek ez az egyetlen bevételi forrásuk.

Hajdú-Bihar megyében a rendszeres szociális segélyben részesülők száma a Hajdúhadházi és a Berettyóújfalui kistérségben a legmagasabb. Hajdúhadházon 2006-ban rendszeres szociális támogatásban részesülők száma 1145 fő volt.

A megyében lakásfenntartási támogatásban lényegesen kevesebben részesültek. Ez az arány Hajdúhadházra is igaz. Lakásfenntartási támogatásban részesülők száma 2006. évben 1061 fő volt. Közgyógyellátásban 2006. decemberben pedig 948 fő részesült.

A szociális ellátórendszer működtetésének biztosítása települési-, megyei önkormányzatok hatáskörébe tartozik. A kistérségek többségében az egészségügyi alapellátás megoldott. Több településen nem működik gyógyszerár, önálló háziorvos és házi gyermekorvos. A Balmazújvárosi, Hajdúszoboszlói, Polgári, Derecske-Létavértesi és a Hajdúhadházi

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

kistérségben nincs kórház, így az itt élők szakorvosi ellátása a járóbeteg szakrendelőben, illetve a debreceni vagy berettyóújfalui kórházban történik.

Az egy háziorvosra, illetve házi gyermekorvosra jutó lakosok száma országosan 1525 lakos/orvos. A Hajdúhadházi kistérség a megyei kistérségek közül a legutolsó helyen áll. Itt az arány 1959 lakos/orvos, ami közel 30%-kal haladja meg az országos átlagot. Hajdúhadház esetében ez az arány még magasabb, megközelítőleg 50%.

A háziorvosi -, és védőnői ellátás a megyének szinte minden településén megoldott. Az általános iskolával rendelkező települések 94%-ánál található iskola-egészségügyi ellátás. Csak a 800 főt meghaladó oktatási intézményekben kötelező fő állású iskolaorvost és iskolavédőnőt alkalmazni.

A Hajdúhadházi kistérségben jelenleg 32 háziorvos és gyermekorvos tevékenykedik. A gyógyítást a háziorvosok többsége már gazdálkodó szervezeti-, vagy magánorvosi formában végzi. Gyermekorvos dolgozik Hajdúhadházon, Hajdúsámsonban, Tégláson, Vámospércsen, Nyíradonyban, Fülöpön.

6 településen működik orvosi ügyelet: Hajdúhadház, Hajdúsámson, Nyírábrány, Nyíracsad, Vámospércs, Nyíradony.

A Hajdúhadházi kistérségben 26 védőnő dolgozik, többségük közalkalmazotti jogviszonyban. Hajdúhadházon 4 háziorvosi szolgálat, háziorvosi ügyelet, 2 házi gyermekorvosi szolgálat, 5 védőnői körzet, és 3 fogorvosi praxis található.

A háziorvosok vállalkozás formájában látják el az orvosi feladatokat.

Szociális intézmények:

A szociális intézmények kihasználtsága szinte mindenhol 100%-os, és a férőhelyek száma sok esetben nem elégséges. Az idősök nappali vagy bentlakásos intézményeinél, ha a demográfiai mutatókat vesszük figyelembe, akkor a közeljövőben szükséges az intézmények bővítése, felújítása, újak létesítése, hogy az igényeket teljesíteni tudják.

Hajdú-Bihar megyében 71 tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó otthon, 43 időskorúak részére fenntartott otthon, 64 nappali ellátást nyújtó idősök klubja működik.

A Hajdúhadházi Többcélú Kistérségi Társuláshoz tartozó települési önkormányzatok a közösen vállalt jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, a közösségi ellátást, a támogató szolgálatot és az utcai szociális munkát társulás útján látják el.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

Hajdúhadház a szociális ellátási formák közül étkeztetést, házi segítségnyújtást, családsegítést, Gondozási Központot, jelzőrendszeres házi segítségnyújtást, támogató szolgálatot, közösségi ellátást biztosít a településen élőknek.

Hajdúhadház Városi Önkormányzat Szociális Gondozási Központ jelenleg 2 telephelyen működik 100%-os kihasználtsággal. Az intézmény bővítésére lenne igény, azonban a kis alapterület és helyhiány miatt ez nem megoldható. A további bővítés egy új szociális gondozási központ építésével oldható meg.

A kistérségi bölcsődei ellátás a csökkenő gyermeklétszám miatt problémákkal küszködik. A korábban férőhelyhiánnyal küzdő bölcsődék fenntartása mára már nehézkes. Hajdúhadházra azonban a növekvő gyermeklétszám miatt ez nem mondható el. A városban nagy szükség lenne a bölcsődei férőhely bővítésére, és a meglévő épület korszerűsítésére, felújítására. A Hajdúhadházi Bölcsőde 20 férőhelyes, ennek ellenére 31 gyermek számára biztosít helyet. A helyhiány miatt további 25 gyermek felvételére már nem volt lehetőség. Ha a településen fejlődik, bővül a bölcsődei ellátás, akkor a szülés után újra dolgozni akaró nőknek hamarabb nyílik lehetőség a munkába való visszatérésre.

❖ Civil szervezetek

Hajdúhadházon található civil szervezetek mind a településen élők számára, mind pedig a mikrotérség és kistérség számára is jelentős szolgáltatásokat nyújtanak. A szolgáltatásokkal elsősorban a hátrányos helyzetű lakosság számára biztosítanak lehetőségeket, felkarolják a tehetséges gyermekeket, illetve programokat biztosítanak a lakosság számára. A civil szervezetek által nyújtott szolgáltatások fontos szerepet játszanak a lakosság szükségleteinek helyben vagy könnyen elérhető módon történő kielégítésében.

Az önkormányzat minden évben próbálja támogatni a civil szervezeteket, főként pályázati forrásból, hogy munkájukat hatékonyabban tudják végezni.

A településen található civil szervezetek:

- A Bercsényi úti Óvoda Gyermekeiért Alapítvány, "Arany Középút" Egyesület
- Bocskai Alapítvány
- Dr. Földi János Közhasznú Diáksport Egyesület (FÖLDI - DSE)
- Értékközvetítő és Képességfejlesztő Alapítvány
- Esélyt az élethez Alapítvány

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- FIKSZ PONT Egyesület
- Földi János Általános és Művészeti Iskoláért Alapítvány
- Hajdúhadháziért Közhasznú Egyesület
- Hajdúhadházi Gyermekekért Alapítvány
- Hajdúhadházi Kosárlabda Klub
- Hajdúhadházi Roma Érdekvédelmi Szövetség
- Hajdúhadházi Szegényekért Alapítvány
- Hajdúhadházi Vizitúrázók Alapítványa
- Hajdúsági Hagyományörző Lovas Klub
- Harang Alapítvány
- Havasi Gyopár Természetbarát Egyesület
- Integrált Személyiségfejlesztő Óvoda Alapítvány
- Játékos Képességfejlesztő Óvoda Alapítvány
- Kisebbségi Közösségi Ház Közhasznú Egyesület
- Lórántffy Alapítvány
- MARANATHA Sport Klub
- N.E.R.K.É.SZ.
- Népművészeti Műhely
- Óvoda Úti Gyermekek Testi és Szellemi Fejlődéséért Alapítvány
- Polgárőr Szervezet
- Radnóczy Ferenc Kertbarátkör
- Testvériség Kulturális Szabadidős Sport Egyesület
- Hajdúhadházi Városi Sport Egyesület

❖ Munkanélküliségi helyzet

Hajdú-Bihar megyében, 2006. év végén, a Foglalkoztatási Hivatal adatai szerint mintegy 33.000 álláskereső szerepelt a nyilvántartásban.

Az aktív munkát keresőkön belül a férfiak aránya (51,3%) csak kevéssel haladta meg a nőkéét (48,7%), az előző év azonos időszakához viszonyított létszámnövekedés azonban a nők körében volt magasabb (6%).

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

Szakmai képeztést szakiskolai, szakmunkásképzői, szakközépiskolai, illetve technikumi szinten valamivel 40% feletti részük szerzett. A regisztráltak 7,5%-a gimnáziumi, 2,9%-a főiskolai, 1,3%-a pedig egyetemi végzettséggel keresett munkát. A diplomás munkanélküliek körébe közel 1400-an tartoztak, számuk 15%-kal emelkedett 2005 decemberéhez képest.

Hajdú-Bihar megyében 2004. évi adatok alapján 8,4%-os arányt mutatott, mely az országos viszonyokhoz mérten magas aránynak számít. A megye kistérségei közül a Hajdúhadházi kistérség áll a legrosszabbul (13,5%-kal).

Hajdú-Bihar megye 40 települése tekinthető elmaradottnak és magas munkanélküliséggel sújtottnak.

57 településen haladta meg a munkanélküliségi arány a megfelelő országos mutatót. A Hajdúhadházi kistérségben a következő települések kerültek bele a magas munkanélküliséggel sújtott települések listájába: Hajdúhadház, Hajdúsámson, Nyírábrány, Nyíracsaád, Nyíradony, Nyírmártonfalva, Téglás, Vámospercs, Fülöp, Újléta. Egyedül Bocskai kert maradt ki a listából, mivel előnyösebb az elhelyezkedése, s ezért kedvezőbb helyzetben van. (Debrecen közelsége és a városból a zöldövezetbe kitelepülő gazdagabb lakosság miatt)

A munkanélkülieken belül a tartós munkanélküliek aránya a Hajdúhadházi kistérség 49,15%-os arányt mutat, mely a megyén belül a legkedvezőtlenebb érték.

A regisztrált munkanélküliek aránya a kistérségen 2005. év végi adatok alapján:

- 8 általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők aránya meghaladja a 10%-ot
- a 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 45%
- a szakmunkásképzőt végzettek arány 26,6%
- felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 1,3% (74 fő).

Pályakezdő munkanélküliség is újabb problémát vet fel, hiszen Hajdú-Bihar megyében a munkanélküliek körében a pályakezdők aránya 8,8% volt 2004-ben, és ez az arány csak növekvő tendenciát mutat. A Hajdúhadházi kistérségben 2005. év végén 646 fő volt regisztrálva, mint pályakezdő munkanélküli.

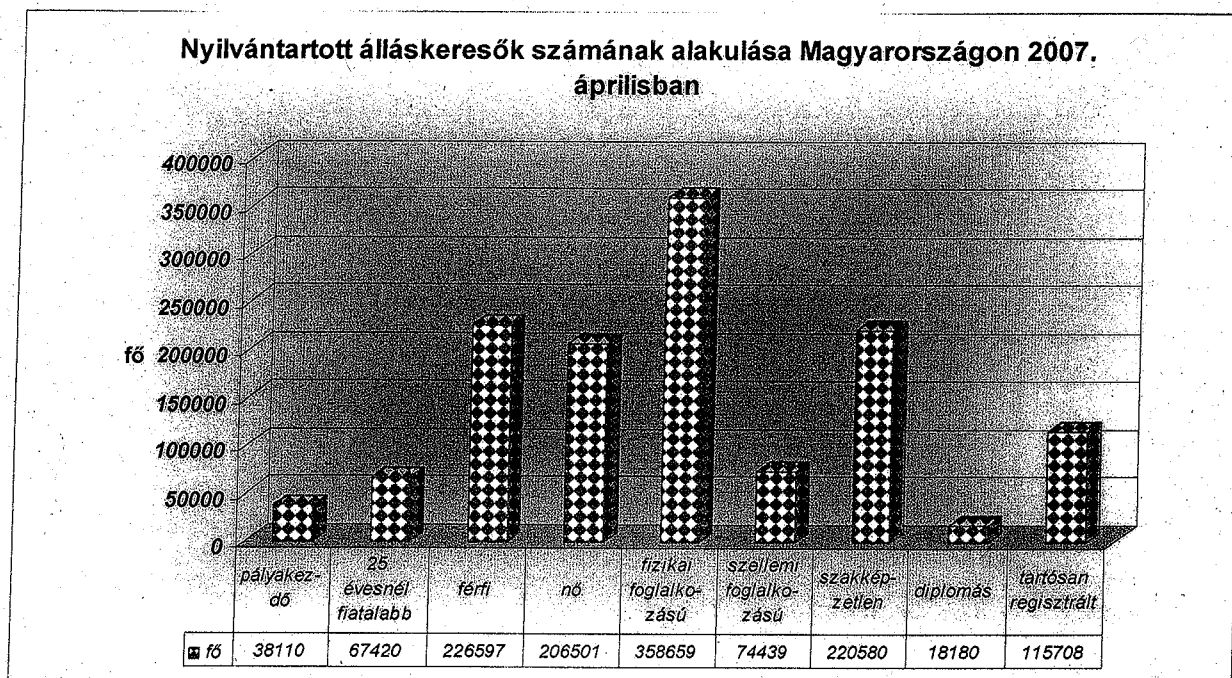
A pályakezdő munkanélküliek száma a Hajdúhadházi kistérségben iskolai végzettség szerint:

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

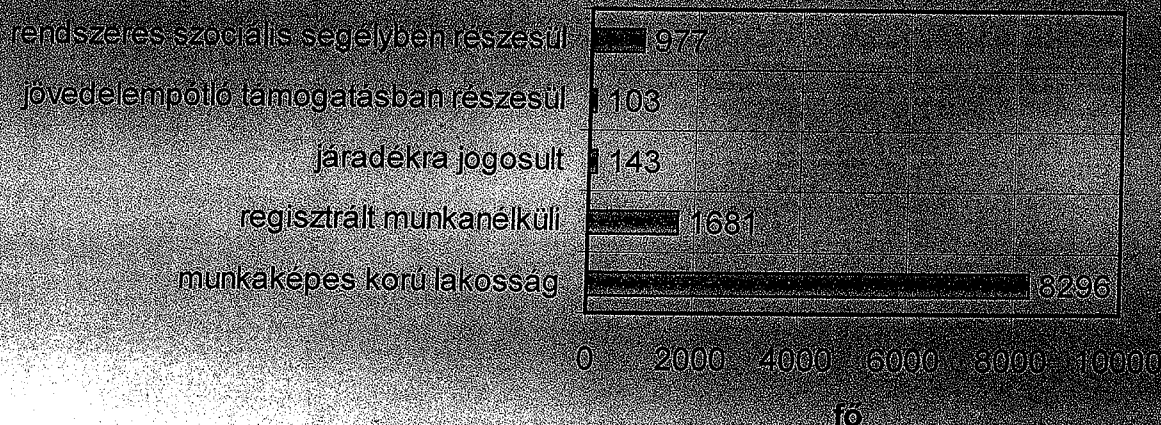
- általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma: 271 fő
- szakmunkásképzői végzettséggel rendelkezők száma: 145 fő
- felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma: 34 fő

Hajdúhadház egyik legjelentősebb problémája a munkanélküliség. A Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ legfrissebb adatai alapján a Hajdúhadház munkaképes korú lakosainak száma 8296 fő, regisztrált munkanélküliek száma 1681 fő, járadékra jogosult 143 fő, jövedelem pótló támogatásban részesül 103 fő, rendszeres szociális támogatásban részesül 977 fő.

Hajdúhadház munkanélküliségre vonatkozó 2007. évi adatai

Munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése

A munkahelyteremtés érdekében az alábbi célok kitűzése indokolt a 2007-2013-as időszakra:

Általános foglalkoztatást segítő célok és feladatok:

A munkahelyteremtés feltételeinek javítása a településen fontos feladat, mivel a munkanélküliek aránya a munkaképes lakosságon belül 20,26%, ami rendkívül magas.

A munkanélküliség ellen küzdeni kíván az Önkormányzat, mivel a munkanélküli családokban romlanak az életkörülmények és az emberek életminősége, másrészt az Önkormányzat szociális kiadásai emelkednek a támogatások, segélyezések miatt.

A munkahelyteremtés feltételeinek elősegítése érdekében célszerű:

- segíteni a helyi ipart, a helyi vállalkozásokat,
- segíteni a helyi gazdaság megerősödését, hogy a vállalkozók számára munkahelybővítési lehetőséget teremtsen, ehhez kedvező infrastrukturális háttér szükséges kiépíteni és a vállalkozásokat érintő adórendeleteihez foglalkoztatást és fejlesztést elismerő kedvezményeket kell kidolgozni
- a közszolgáltatások megtartására, illetve bővítésére kell törekedni, mely munkahelyet teremt, és tart fenn a köztisztviselők, közalkalmazottak foglalkoztatásával,

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- aktív részvétel szükséges a munkaadók és munkavállalók igényeinek közvetítésében, ehhez a város honlapján hirdetési lehetőséget szükséges biztosítani,
- a rendszeres együttműködést a munkaügyi hivatalokkal fent kell tartani
- folyamatosan tájékozódni kell a munkaerőpiac helyzetéről.

Közmunkások foglalkoztatása

A közmunka program előnyt biztosít az állás nélküli személynek azáltal, hogy a közmunka ideje munkavégzésnek minősül, másrészt előnyt jelent a foglalkoztatónak, mivel kedvező anyagi feltételekkel (részben a munkaügyi központ pályázati finanszírozásával) tud ellátni közcélú feladatokat.

A munkahelyek hiánya, a tartós munkanélküliek szakképzettségének hiánya, illetve képzettségének alacsony foka miatt azonban a roma származásúak, a nagycsaládos álláskereső munkába vonására a településen nagyon kevés a lehetőség, erre megoldást jelenthet a közhasznú, közcélú, illetve közmunkaprogramokba való bevonás.

Ezáltal ugyanis az érintett személyek munkához jutnak, a foglalkoztatás időszakában családjaik jövedelme nő, javulnak életkörülményeik, valamint csökkennek az önkormányzatot terhelő, rendszeres szociális segély folyósítása okozta kiadások.

A munkanélküliség helyzetéből fakadó problémák mérséklése érdekében Hajdúhadház Város Önkormányzata rendszeresen szervez közmunkaprogram keretében történő foglalkoztatást, önkormányzati feladatkörben ellátható tevékenységekre.

A közmunkások foglalkoztatásával kapcsolatban az Önkormányzat

- megvizsgálja a közmunkások foglalkoztatásának lehetőségeit,
- kihasználja a közmunkával való foglalkoztatás finanszírozási előnyeit.

Alkalmi munkavállalói könyvvél való foglalkoztatás

Az Önkormányzat népszerűsíti az alkalmi munkavállalói könyvvél való foglalkoztatást, és az időnyjellegű, illetve alkalmi feladatok ellátása (pl. kaszálás, hóeltakarítás, síkosságmentesítés stb.) esetén megvizsgálja az alkalmi munkavállalói könyvvél való foglalkoztatás lehetőségét.

❖ Gazdasági helyzet

A gazdaság fejlettségét az egy főre jutó bruttó hozzáadott értékkel lehet jellemezni. Hajdú-Bihar megyében az egy főre jutó GDP az országos átlagénak a háromnegyede. A megyében a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás, a halászat, az építőipar az országos átlagnál nagyobb súllyal bírnak. A szolgáltatásokra azonban ez nem mondható el. A szolgáltató szektor részesedése elmarad az országos átlagétól.

Mezőgazdaság:

A megye mezőgazdasági szerepe igen nagy. Az itt működő vállalkozások 8 %-a foglalkozik mezőgazdasággal, erdőgazdálkodással.

A megye 621 ezer hektárnyi összes földterületének megközelítőleg 82 %-a termőterület, aminek 90%-a mezőgazdasági terület. A mezőgazdaságban a szántóföldi művelés található az első helyen. A növénytermesztés is igen fontos szerepet tölt be megyei és országos viszonylatban egyaránt.

Az állattenyésztésben a szarvasmarha, a sertés, a baromfi, és juhtenyésztés kimagasló.

Ha figyelembe vesszük az éghajlati körülményeket, a talajviszonyokat, a lakosság szakértelmét, akkor megállapítható, hogy Hajdúhadház számára a mezőgazdasági termelésre kedvezőek az adottságok.

A külterületi földek zöme laza szerkezetű barna homok talaj. A földek aranykorona értéke alacsony, átlagosan 13 AK. Az itt található talajokat erdősítéssel, gyümölcsfák telepítésével lehet és indokolt hasznosítani.

Hajdúhadházon a földhasználat a rendszerváltás előtt 2 mezőgazdasági nagyüzem kezében összpontosult (90%-ban). A kárpótlási eljárások után teljesen megváltozott a földtulajdoni viszonyok helyzete. A gazdasági szervezetek által használt szántó terület nagysága 1700 ha, egyénileg gazdálkodó termelőké pedig 2200 ha terület. Az átlag birtok nagysága 4,5 ha. Az erdő terület 1/3-án a Nyírerdő Zrt. gazdálkodik, a többi területnek a kezelője három erdőbirtokossági társulás, illetve bizonyos területek magánkézben vannak.

A földtulajdon és földhasználatban megváltozott viszonyok következtében a településen az állatlétszám teljes mértékben lecsökkent. A két állattartással foglalkozó nagyüzem legelő és

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

takarmánytermelő területek hiányában az állattartó telepeket felszámolta. Jelenleg a Bocsaki Kft.-ben folyik szarvasmarhatartás, mintegy 250 db állatlétszámmal.

A magánszemélyek az állattartás szempontjából a kedvezőtlen piaci pozíciók miatt kizárólag a saját ellátásukra rendezkedtek be.

A juhtenyésztésben is stagnálás mutatkozik a településen, mivel az állatok legeltetése helyben nem megoldott.

A növénytermesztésnél a korábbi években meghatározó volt a rozs, kukorica, búza termesztése, de emellett sokszínű gazdálkodás folyt. A tárolási, raktározási gondok a termékértékesítések kiszámíthatatlansága miatt a növénykultúrák szinte három fajtára korlátozódtak le. Fő termesztett növény a kukorica, napraforgó, rozs.

Gyümölcsstermesztés közül jelentős az alma-, meggy-, és az egres termesztése.

A gyümölcstermő területek nagysága az ültetvények kiöregedése, és a kitermelések miatt évről évre csökken. A közel 600 ha-os gyümölcs- és szőlő ültetvényekből 350 ha zártkertekben van. A gyümölcstermő területeken az ültetvények újra telepítését fajtaváltásos új telepítésekkel lehetne megoldani. A földterületek tulajdonviszonyainak rendezése az új földtörvény megalkotását indokolja, mivel a településen megközelítőleg 400 ha-os mezőgazdasági zártkerti ingatlan van, melynek tulajdonosa ismeretlen, vagy elhalálozott. A parlagon hagyott területek nagysága évről évre nő. Ez országosan is problémát okoz.

Meghatározó a településen az erdőgazdálkodás. A kedvezőtlen termőhelyi adottságok miatt a talaj elsősorban erdőtelepítésre alkalmas. Az erdőtelepítések kedvező pályázati lehetőségével sokan éltek a településen. Az elmúlt évek során az erdősített területek nagysága kb. 300 ha-ral gyarapodott.

A zöldségfélék termesztésénél hagyománya van a Hajdúhadházi káposztatermesztésnek. A település Hajdúhadházi fajtával is rendelkezik, úgynevezett: „Hadházi lapos”.

A mezőgazdasági termelésnél szerkezetváltásra van szükség. Ennek egyik lehetséges megoldási pontja, ha az alacsony aranykorona értékű földeken energia növényeket termesztenek. Ezeknek a növényi kultúráknak a termesztésével alacsony ráfordítás mellett nagyobb jövedelmezőséget lehet elérni.

A nagy területen elhelyezkedő erdők miatt hagyománya van a gyógynövénygyűjtésnek és felhasználásnak. Lehetőség kínálkozik ezért az elhagyott, parlagon hagyott területeken a gyógynövénytermesztésre.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A mezőgazdaságban a helyi feldolgozás minimális szinten történik. A káposztasavanyításnak, illetve a fafeldolgozásnak van jelentősége. A településen működő vágóhídon megközelítőleg 100%-ban a belső piacról származó állatokat dolgoznak fel.

Éghajlat:

Hajdúhadház mérsékelt meleg és mérsékelt hűvös éghajlati öv határán fekszik.

- Évi középhőmérséklet: 9,6 – 9,8 C°
- Napfénytartalom: 2000-2050 óra/év
- Éves csapadékmennyiség: 500-550 mm
- Éves csapadékhiány: 100-150 mm
- Uralkodó szélirány: észak, észak-keleti

Ipar - Kereskedelem:

Hajdú-Bihar megye GDP-jének 24%-át az ipar teszi ki. Ez az érték meghaladja az országos átlagot. A megye ipari szerkezetéről elmondható, hogy erősen feldolgozóipar központú. A legjelentősebb az élelmiszer-, és a vegyipar, de a gépgyártásnak, az ital-, és dohánytermékek termelésének is fontos szerepe van.

2002-től a megye iparának teljesítése az országos átlagot meghaladó mértékben emelkedett. A megyében található kisebb ipari vállalkozások produktuma éves szinten 7 %-kal, míg a közepes és nagy méretű vállalkozások termelése 6 %-kal bővült.

A termelésben a legnagyobb előállítást az élelmiszeripar produkálta. A dohányipar is kedvező eredményeket tudott felmutatni. A textilipar, textilárú, bőrtermékek gyártása nagy mértékben visszaesett az ország egész területén. Hajdú-Bihar megyében ez 20%-os csökkenést jelentett, és az ágazatban dolgozók 15%-ának leépítését.

A gépipar teljesítménye, illetve az építőipar kiemelkedő mértékben növekedett.

Hajdúhadházon Debrecen közelsége miatt az ipar nehezen telepedett meg. A rendszerváltás előtt elsősorban a fafeldolgozás volt a jellemző tevékenység.

A rendszerváltást követően egyre több vállalkozás jött a településre (Pl.: HRC. Kft – ömlesztett cement csomagoló; Dritor Kft. – nyílászáró készítő; U&D Stahl Recycling Kft. – hulladék feldolgozó, szállítási vállalkozó; faipari feldolgozók.

A betelepült vállalkozások mellé nagy szükség lenne újak létesítésére, főként a nagyfokú munkanélküliség miatt. Hajdúhadház nem rendelkezik ipari parkkal. A gazdasági

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

ipartelepítésre két helyszín került kijelölésre belterületen az önkormányzat rendezési tervében. Az egyik a 4. számú főútvonal mentén helyezkedne el (hrs.: 11908/5, 11908/4, 11908/10, 11908/11, 11908/8; tulajdonosok: magánszemélyek), a másik pedig a Téglásra vezető út mentén található (hrs.: 13914/70, tulajdonos: Hajdúhadház Városi Önkormányzat).

Az ipari terület kialakítását a tereprendezési -, a földkimérési -, ingatlan-nyilvántartási munkák elhúzódása akadályozza, mely gátja a vállalkozások részére történő kiajánlásoknak is.

Napjainkban az iparfejlesztés egyik fontos és lehetséges eszközének minősülnek az ipari parkok, amelyek az intenzívebb tőkebevonással elősegítik a termékek és a technológiák szempontjából egyaránt korszerű termelőtevékenységek megvalósítását, a változó piaci igényekhez való rugalmasabb alkalmazkodást, így nagymértékben hozzájárulnak az ipari struktúra átalakulásához.

Hajdúhadház vállalkozásai elsősorban kényszervállalkozók, melyek többsége kereskedelemmel foglalkozik. A PENNY MARKET és a LIDL áruházlánc városba történő betelepülése után a kisebb élelmiszerkereskedők tönkrementek. A településre jellemző még a nagyszámú üzlethálózat, melyhez nem társul fizetőképes kereslet.

Szolgáltatás:

A szolgáltatások közül az idegenforgalomnak van a legnagyobb szerepe a megyében. A magán szálláshelyek túlsúlyban vannak, míg a falusi szálláshelyek száma alacsonynak mondható.

A kereskedelem területén a nagy multinacionális kereskedelmi egységek megjelenésének köszönhetően nagy változások következtek be. A kisebb kereskedelmi egységek száma csökkent, illetve fennmaradásuk veszélybe került.

Hajdúhadház szolgáltatásai közül a divatszakmák (pl.: fodrászat, kozmetika,...) jelenléte, és működésük színvonala megfelelő. A javító-karbantartó tevékenységben dolgozók száma az utóbbi években visszaesett, ami részben köszönhető a szakképzésben bekövetkezett változásoknak is, illetve kevés a szakképzett vállalkozni kívánó fiatal munkaerőnek.

A településen a vállalkozások száma 700, melyből egyéni vállalkozó 590, egyéb vállalkozás (Bt, Kft,...) 110. Ebből üzletben folytatott tevékenységet 190 fő a következő bontásban:

- kiskereskedelem: 149 db

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- nagykereskedelmi raktár: 4 db
- vendéglátó egység: 31 db
- egyéb szolgáltatási egység: 2 db
- javító műhelyek: 4 db

Telepengedéllyel rendelkezők száma a településen: 23 fő

Szolgáltatások száma: 80 db

- Szállítást végző vállalkozó: 2 fő
- Gumijavító műhely: 1 db
- Autójavító műhely: 6 db
- Faipari termék feldolgozó: 5 fő
- Fémipari fémmegmunkálással foglalkozó: 2 fő
- Húsfeldolgozó üzem (vágóhíd): 1 db
- Üdítőgyártást végző üzem: 1 db
- Savanyító üzem: 2 db
- Szikvíz üzem: 1 db
- Mezőgazdasági vállalkozó: 3 fő
- Erdőgazdálkodó: 3 fő

❖ Turizmus helyzete

Hajdú-Bihar megye idegenforgalmi adottsága nagyon sokszínű képet mutat, azonban nemzetközi viszonylatban nem jelent versenyképes vonzerőt. A vendégek döntő többsége belföldi, vagy a szomszédos országokból érkeznek ide. Fejleszteni kell a megyei vonzerőire alapozva a nemzetközi turizmust. Jelenleg ezek a vonzerők még nincsenek kihasználva. A kistérségben található természeti értékek, megmaradt falusi életformák bemutatása kiemelkedő turisztikai attrakció lehet.

Hajdúhadház olyan természeti, történelmi értékekkel rendelkezik, melynek turisztikai értékei kimagaslóak.

A település turisztikai értékei, látványosságai:

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- A város jelképe a főtéren található kéttornyú református templom, mely a Tiszántúl három kéttornyú templomának egyike. A templom 1870-1872 között épült. A templom harangját Hilzer István bécsújhelyi mester, orgonáját pedig Kiszél István készítette.
- A város másik jellegzetes épülete a Városháza. Az épületet 1912-ben építették szállodának. 1998-1999-ben belső felújításon esett át.
- Az 1980-1985 között felújított Csokonai Művelődési Ház a település banképülete volt korábban.
- A századfordulón úri kaszinó működött a településen, melyet lebontottak és helyére új tiszti kaszinót építettek. Később az épületben a város szülöttének Dr. Földi János életművét bemutató emlékház került kialakításra. Az emlékház helyén készült el 2005-ben a Földi János Könyvtár, Emlékház, Hajdúhadházi Galéria, melyben hajdúhadházi helytörténeti kiállítás, Dr. Földi János életét bemutató kiállítás, valamint a hortobágyi alkotótábor művészeinek kiállítása található.
- Az emlékházi részben a város híres szülötteinek, É. Kiss Sándornak, Mocsár Gábornak, Nagy Józsefnek, valamint D. Dr. Nagy Sándornak az életműanyagai tekinthetők meg.
- A Veszprémy tér Veszprémy Zoltánról kapta a nevét, aki 1924-1935-ig volt a város polgármestere.
- Hadházon született Szilágyi Dániel (1831-1885), akinek szülőháza ma Egészségházként működik. Szilágyi Dániel 1848-ban a szabadságharc katonája, majd Kossuthot kísérő bujdosó volt.
- Pély Nagy Gábornak, a Hajdúkerület főkapitányának síremlékköve a Református templomban található.
- Égerházi Imrének, a város szülöttének, és díszpolgárának az alkotóháza is megtekinthető a településen.
- Nagyerdő Kelenc erdőrészben található egy kb. 170 éves emléktölgy, melynek átmérője 105 cm, magassága 26 m.
- A város főterén lévő parkban több köztéri szobor található:
 - Bocskai István erdélyi fejedelem lovasszobra, mely Győrfi Lajos szobrászművész alkotása.
 - I. világháború 306 hősi halottja emlékére a város által készített gránitszobor, melyet 1928. május 8-án lepleztek le.
 - 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc 50. évfordulójára készült emlékmű

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

- Sillye Ferenc (aki 1693-ban a tatár betörésekor a hadházi csapatot vezette) kopjafája a Sámsoni úton található.
- A Milleniumi ünnepségen került elhelyezésre a Dr. Földi János Általános Iskola és Művészeti Iskolában 24 db a Hortobágyi Alkotótábor művészei által készített pannókép, mely az országban egyedülálló képzőművészeti anyag.
- A várost érinti a Magyar Kerékpáros Körtúra útvonala.

Az idegenforgalmat a településen a kistérség és Debrecen összefogásával lehet fejleszteni. Egy olyan turisztikai útvonal kialakítása célszerű, mely összefogja a kistérség, illetve Debrecen nevezetességeit, látványosságait.

A településen panzió, szálloda, tábor nem található, így indokolt a turisták elszállásolására alkalmas épület kialakítása, mely által a városba látogató vendégek nem csak átutaznak a településen, hanem meg is szállnak, így növekszik a település vonzereje, a turisztikából befolyó bevétele, illetve az itt eltöltött vendégéjszakák száma is pozitív irányba fog változni.

❖ **Közlekedés helyzete**

A közúti közlekedésre általában elmondható, hogy dinamikus növekedésen megy át, amely a magyarországi motorizációs szint, valamint a tranzitforgalom évi 5-7%-os növekedésének eredménye. A közlekedés a gazdasági-társadalmi fejlődés egyik alap pillére. Nagymértékben meghatározza egy térség fejlődésének intenzitását.

A megyei közúthálózat burkolatállapota, és felületi egyenetlensége rosszabb az országos átlagnál, viszont teherbírása jobbnak mondható.

A Hajdúhadházi kistérség fő közlekedését meghatározó utak a következők: 4. számú főút, 48. számú út, és a 471. számú út. A fő közlekedési utak elsősorban a Debrecennel való összeköttetést biztosítják. Az alsóbb rendű utak állapota sem kielégítő. Bizonyos szakaszokon sebesség-, és súlykorlátozásokat vezettek be. Egyes mellékutak fejlesztése elengedhetetlen, hisz kihasználtsága jóval nagyobb a megszabott értéknél.

A kistérségben található belterületi utak hossza 310 km. A burkolt utak aránya viszont csak 45 %, ami nagyon kevés. Az utak karbantartása igen költséges és a forráshiányban lévő önkormányzatoknak ez igen nagy terhet jelent.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A közlekedés minősége várhatólag tovább javul, mivel az Országos Területrendezési Terv rendelkezései szerint az M 40-es számú gyorsforgalmi út Debrecen várost elkerülő szakaszát, Bocskai-kert érintésével Hajdúhadház mellett vezetik el, olyanformán, hogy a jelenlegi 4-es számú főút nyomvonala részben felhasználásra kerül. Ezen kívül az M 3-as autópálya jelenleg épülő nyomvonala Nyíregyháza alatt fog elhaladni.

A térségi hálózatok fejlesztésénél figyelembe kell venni, hogy a nyírábrányi határátkelőhely státusza megváltozott. A Nyírábrány felől, Hajdúsámsont érintő 4902-es számú útvonal törzshálózati jelentőségű úttá válik a tervezett tehermentesítő szerepe miatt.

Ezzel várhatóan Hajdúhadház alapvetően É-D-i meghatározottságú szerkezete a távlatban kiegészülhet egy K-NY-i irányú tengely vonal erősítésével. A transzeurópai hálózatok (HELSINKI FOLYOSÓK) rendszerében, illetve az erre csatlakozó kapcsolatokban a TINA (Transport Infrastructure Needs Assessment - az Európai Unió közlekedési hálózatának kiterjesztése Kelet-Európára) program szerint különösen akkor lesz nagy jelentőségű a gyorsforgalmi utak fejlesztése, ha a Lengyelország, Szlovákia, illetve Kassa-Miskolc, Debrecen városok érintésével realizálódik egy ÉSZAK-ERDÉLYI autópálya.

Hajdúhadház átfogó célkitűzése a bel-, és külterületi útjainak fejlesztése. A belterületi utcák hossza mintegy 55 km, de ezek nagyobb része, mintegy 30 km burkolat nélküli földút. Az önkormányzat kezelésében lévő közel 20 km-nyi burkolt út fele az utóbbi 6 évben épült. A burkolatlan utakon való közlekedés a csapadékos időszakban igen nehézkes. Nagyban megnehezíti az itt élők életkörülményeit. A fejlesztések nagyon indokoltak, illetve hozzájárulnak a kistérségi központi szerep erősítéséhez.

A közúti közösségi közlekedés: A térségben a menetrendszerinti közút személyszállítást a Hajdú Volán Zrt. bonyolítja le. A menetrendszerinti járatok Debrecenbe, Nyíregyházára, a környező településekre szállítják az utasokat.

Kerékpárút-hálózat:

A kerékpárutak hossza a kistérségben 45km, melyek állapota nem kielégítő, felújításra szorulnak. A már meglévő kerékpárutak döntő többsége települések közötti.

A kerékpáros úthálózat kiépítettsége nem csak helyi szinten, hanem országosan sem megfelelő, messze elmarad az Európai Unió átlagától. Hajdúhadház kerékpárút hálózatának kiépítettsége kb. 30 %-os. Ez az arány sem megfelelő, így további fejlesztésekre van szükség.

Vasúti közlekedés:

Hajdú-Bihar megyét vasúton a 100-as Budapest-Szolnok-Debrecen-Nyíregyháza-Záhony fővonalról lehet legkönnyebben elérni. A megyeszékhelyet 8 vasútvonal köti össze a megye településeivel, melyek közül 5 a szomszédos országokkal is összeköttetésben áll. A Hajdúhadházi kistérség nemzetközi vasúti határállomása Nyírábrányban található.

Hajdúhadházra vasúti közlekedéssel a Debrecen-Nyíregyháza közötti vasútvonalon lehet eljutni. A vonalszakasz 100%-ban kiépített. Más irányba nincs kiépített vasúti forgalom. A kétvágányú nemzetközi törzshálózati vonal korszerűtlen állapotú. Forgalm szerkezete átalakult, az állomás nem felel meg a megváltozott igényeknek.

❖ Közművek helyzete

Elektromos hálózat:

Az energiaellátás a gazdasági és társadalmi tevékenységek működésének alapfeltétele. A megye energiaellátását a Tisza Hőerőmű biztosítja. A hálózat mára már teljesen kiépült, Hajdúhadház kiépítettsége 100%-os.

A településen a háztartási villamosenergia fogyasztók száma, illetve a háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége a következők szerint alakult 1997-2005-ig a KSH adatai alapján:

	Háztartási villamosenergia fogyasztók száma 1 (háztartás)	Háztartások részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége (1000 kWh)
1997	5121	10778
1998	5160	10604
1999	5340	10767
2000	5386	10670
2001	5422	11288
2002	5458	11718
2003	4274	10139

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

2004	4304	10622
2005	4332	10724

Gázhálózat:

A vezetékes gázhasználat igen vegyes képet mutat a megye kistérségei között. A Hajdúhadházi kistérség gázhálózat kiépítettsége 53%-os. A gázellátást a kistérségben a TIGÁZ Zrt. biztosítja. Hajdúhadház gázhálózatának kiépítettsége 80%-os.

A háztartási gázfogyasztók száma, az összes gázcsőhálózat hossza, és az összes gázfogyasztók száma 1997-2005-ig a következő képen alakult Hajdúhadházon a KSH adatai alapján:

	Háztartási gázfogyasztók száma (db)	Összes gázcsőhálózat hossza (km)	Összes gázfogyasztók száma
1997	1821	78,0	1897
1998	1870	78,1	1955
1999	1923	78,1	2015
2000	1973	78,1	2068
2001	2077	78,1	2177
2002	2140	78,1	2242
2003	2220	78,1	2330
2004	2314	78,2	2430
2005	2393	78,2	2506

Ivóvíz-, csapadékvíz-, és szennyvízhálózat:

Az ivóvíz-, csapadékvíz-, és szennyvízhálózat kiépítettsége nagymértékben utal a lakosság életminőségének alakulására. A közüemi vízhálózat a megye területén szinte minden lakás számára elérhető. (94%-os kiépítettség). Országos viszonylatban is ezzel az értékkel kedvező helyen szerepel a megye.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A Hajdúhadházi kistérség a 86%-os ivóvízhálózat kiépítettségével a megyében található kistérségek közül csak az utolsó helyet foglalja el. Hajdúhadház kedvező helyzetben van, hiszen az ivóvízhálózatra rákapcsolt lakások számának aránya közel 100%-os.

Hajdúhadház belterülete a Nyírséget két részre felosztó vízválasztó vonalon helyezkedik el. A település teljes közigazgatási területe a TIKÖVIZIG-hez, ezen belül a Kondoros csatorna vízgyűjtőjéhez tartozik.

A csapadékos időszakban a város belterületén súlyos belvízproblémák jelentkeznek. Ennek okául a csapadékvíz-hálózat fejlesztése folyamatos feladatként jelentkezik a településen.

A település belterületén végzendő vízrendezési munkákat, több, a települést jellemző körülmény határozza meg. A település szerkezete, beépítettsége nagyban meghatározza a vízrendezési művek vonalvezetését, a nyílt vagy zárt rendszerű árkok, csatornák kialakítását. Sűrűn lakott, burkolattal ellátott helyeken a zárt rendszer az előnyös, míg a zöldövezetes területeken a nyílt, tájba illő vízelvezető árkok kialakítása javasolt.

A város jelentős részén még nincs kiépített csapadékvíz-elvezetés, illetve a nagyjából már kiépített területeken is sok fejlesztési feladat van. A csapadékvíz elvezető létesítmények kiépítettsége 50%-os. Csapadékvizeinek közvetlen befogadója az önkormányzat által kezelt Kistréti csatorna. Hajdúhadház jelentősebb, jelenleg is üzemelő csapadékvíz-elvezető csatornahálózata az elmúlt 15-20 évben került kiépítésre.

A belterületi vízrendezés fejlesztési tanulmányterv (2007)

alapján a meglévő csatornák hossza fm-ben:

	Földmedrű	Burkolt	Zárt csatorna	Összesen
Főgyűjtőcsatorna (5 db)	7066	7302	9954	24322
Kistréti felső vízgyűjtő	1140	-	-	1140
Összesen:	8206	7302	9954	25462
%-ban	32,2	28,7	39,1	100

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

A település belterületének csapadékvíz-elvezető rendszere:

Megnevezés		Mértékegység	Adat
Belterület	Nagysága	ha	672
	Belvízzel veszélyeztetett	ha	208
Belterületi szivattyútelepek	Száma	db	3
	Összes kapacitása	m ³ /sec	0,24
	Állapota megfelelő	db	1
	Felújítást igényel	db	2
	Új fejlesztési igény	db	--
Belterületi tározók	Száma	db	2
	Össztérfogata	1000 m ³	29,021
	Új fejlesztési igény	1000 m ³	--
Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítettsége		%	50
Megnevezés		Mértékegység	Adat
Külterületi csapadékvíz-elvezető hálózat	Hossza összesen	km	10,2
	Ebből önkormányzati tulajdon	km	--

A szennyvízhálózat kiépítettsége az ivóvízhálózatéhoz képest kedvezőtlenebbül alakult mind a megyében, mind pedig a kistérségben. A megyei arány 45,4%. A Hajdúhadházi kistérségben a szennyvízhálózatra rákapcsolt lakások aránya az utóbbi pár évben nagyon sokat változott. A megyében található kistérségek közül a középmezőnyben található. Az Európai Unió és hazai forrásoknak köszönhetően több település is el tudta kezdeni, illetve ki tudta építeni a szennyvízcsatorna hálózatot.

Hajdúhadház város is rendelkezik közüzemi szennyvízelvezető és tisztító teleppel. A szennyvíztisztító telep I. üteme 1995 óta működik. A tisztító elválasztott rendszerű szennyvízcsatorna hálózat, mely Téglásról is szállítja a szennyvizet. Hajdúhadházon és Tégláson 1999-2000-ben, és 2004-2005-ben közös beruházás eredményeként került sor a bővítésre. Hajdúhadház szennyvízhálózatának kiépítettsége jelenleg 60%-os, mely nem kielégítő, további fejlesztéseket indokolt végrehajtani.

Hajdúhadházi Gazdasági Program és Településfejlesztési Akcióterv 2007-2013

Szennyvízelvezetésre vonatkozó adatok:

Csatornahálózat hossza	46,5 km gravitációs 1,8 km nyomás alatti
A telep leterheltsége	656,8 ezer m ³ /év
A településen csatornával összegyűjtött szennyvíz mennyisége	114,4 ezer m ³ /év
Átemelő telepek száma	7 db
Házi bekötések száma	1946 db
Ellátott területen lévő, bekötés nélküli lakások száma	2452 db
Ellátottság	44 %

Hajdúhadház infrastrukturális kiépítettségének összefoglaló táblázata:

